[2024] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 418: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 940

ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ

ਬਨਾਮ

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 13919 ਆਫ 2024)

05 ਦਸੰਬਰ 2024

[ਜੇ.ਕੇ. ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ ਅਤੇ ਆਰ. ਮਹਾਦੇਵਨ,* ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ 26 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਉੱਠਿਆ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਲਈ 'ਅਯੋਗ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਨੋਟ

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਪੋਸਟ-ਕਰਮਚਾਰੀ-ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਯੋਗਤਾ, 26 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਲਈ 'ਅਯੋਗ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਸ਼ੁੱਧਤਾ:

ਸਥਿਤ: ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਨਮਾਨੀ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ ਅਤੇ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵੰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ - ਨਾਲ ਹੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1955 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਮੈਮੋਰੰਡਮ, ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਓਫਥਲਮਿਕ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਲਈ 'ਅਯੋਗ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਸਹਾਇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ

ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1985 ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੋਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ - ਫਿਰ ਵੀ, ਪੁਲਿਸ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, 25 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਦੇਰੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ 26 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਬੇਦਾਗ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਘੱਟ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ - ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹ ਰਵੱਈਆ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 14 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ - ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, 1955। [ਪੈਰਾ 11.3, 12, 12.1, 12.3, 12.6, 12.8, 13, 14]

ਨਿਰਣਾ/ਆਦੇਸ਼ - ਤਰਕਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ - ਜ਼ਰੂਰਤ:

ਸਥਿਤ: ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਧਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਹਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੋਟਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ; ਜੇਕਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਅਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ; ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12.2, 12.6]

ਸੇਵਾ ਕਾਨੂੰਨ - ਨਿਯੁਕਤੀ - ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ:

ਸਥਿਤ: ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ, ਪਿਛੋਕੜ, ਕੌਮੀਅਤ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ/ਜੀ.ਓ. ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ - ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। [ਪੈਰਾ 13]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਨਿਰਮਾ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਿਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਐਂਡ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ [2013] 3 ਐਸਸੀਆਰ 662: (2013) 8 ਐਸਸੀਸੀ 20; ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਧੀਰ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ [2020] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 571: (2021) 19 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 706; ਧਰਮਪਾਲ ਸਤਿਆਪਾਲ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਆਬਕਾਰੀ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਗੁਹਾਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ [2015] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 437: (2015) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 519; ਸਰਬਾਨੰਦ ਸੋਨੋਵਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਯੂਨੀਅਨ [2006] ਸਪਲਾਈ. 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 167: (2007) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 174; ਲਾਲ ਬਾਬੂ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਚੋਣਕਾਰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ [1995] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 877 : (1995) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 100; ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਐਸੋਸੀਏਟਸ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮਸੂਦ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ [2010] 10 ਐਸਸੀਆਰ 1070: (2010) 9 ਐਸਸੀਸੀ 496: (2010) 3 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਈਵੀ) 852: 2010 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 987 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, 1955; ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਐਕਟ, 1946; ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961; ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872; ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ; ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ; ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ 'ਅਯੋਗ'; ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ; ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ; ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ; ਵੰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕ; ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ; ਮੈਮੋਰੰਡਮ; ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ; ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ; ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ; ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ; ਦੇਰੀ; ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ; ਸੇਵਾ ਲਾਭ; ਤਰਕਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼; ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 13919 ਆਫ਼ 2024

16.08.2023 ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ WPST ਨੰਬਰ 106 ਆਫ਼ 2013 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੀ

ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਗੁਪਤਾ, ਮਯੰਕ ਅਗ੍ਰਹਾਰੀ, ਸ਼ੇਖਰ ਕੁਮਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਵਿਸ਼ਵਜੀਤ ਦੇਬ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਆਨੰਦੋ ਮੁਖਰਜੀ, ਸ਼ਵੇਤਾਂਕ ਸਿੰਘ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਆਰ. ਮਹਾਦੇਵਨ, ਜੇ.

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. 16.08.2023 ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ W.P.S.T. ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨਾ। 2013 ਦੇ ਨੰਬਰ 106 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 28.08.2012 ਨੂੰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ 2011 ਦੇ ਓ.ਏ.ਨੰਬਰ 331 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ,

---

1 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਦੀ ਹੀ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ

2 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਦੀ ਹੀ "ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ

3 ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਲਗਭਗ 16 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਹਰਿਆਨੰਦ ਦੱਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ (ਹੁਣ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼) ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ 19.05.1969 ਨੂੰ ਨੰਬਰ ਡੀ/65/69 ਵਾਲਾ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੰਗਬਾਸੀ ਕਾਲਜ, ਕਲਕੱਤਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਈ, 1971 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਰੀਜਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਓਫਥਲਮੌਲੋਜੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ 1984 ਵਿੱਚ ਓਫਥਲਮਿਕ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਕੋਰਸ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ 21.02.1985 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪੈਰਾ ਮੈਡੀਕਲ ਓਫਥਲਮਿਕ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਕਤ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 06.03.1985 ਨੂੰ ਕਾਦੰਬਨੀ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਹੈਲਥ ਸੈਂਟਰ, ਮੋਂਟੇਸਵਰ, ਬਰਧਵਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ। ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੋਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਉਹ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 25.05.2010 ਦੀ ਗੁਪਤ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜੋ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ 07.07.2010 ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 23.08.2010 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੀਮੋ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 'ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਮੀਮੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 09.09.2010 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਭੇਜੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ 11.02.2011 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 2011 ਦੀ ਅਸਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰਬਰ 331 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ 28.08.2012 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਰਾਜ ਨੇ 2013 ਦੇ W.P.S.T.No.106 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਇਸਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 19.05.1969 ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ; ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ, ਵੋਟਰ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ; ਅਤੇ ਉਹ ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਰਿਟਰਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 21.02.1985 ਨੂੰ ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਰੋਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। 26 ਸਾਲ ਦੀ ਬੇਦਾਗ਼ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗੁਪਤ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਨਮਾਨੀ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

4.1. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ 06.03.1985 ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 07.07.2010 ਨੂੰ ਹੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ। ਇਸ ਲਈ, ਪੁਲਿਸ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਹੋਈ।

4.2. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

5. ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ (ਆਂ) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ।

ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਆਧਾਰ ਕਾਰਡ, ਵੋਟਰ ਆਈਡੀ ਅਤੇ ਪੈਨ ਕਾਰਡ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀਅਤਾ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

5.1. ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ(ਆਂ) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਜੇ ਵੀ ਉਡੀਕੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ; ਸਰਕਾਰ ਦੀ 25.05.2010 ਦੀ ਗੁਪਤ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ, ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬ੍ਰਾਂਚ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੋਂ ਮਿਤੀ 07.07.2010 ਨੂੰ ਮੀਮੋ ਨੰਬਰ 1899/S.231-04/SA-I/VR ਦੁਆਰਾ, ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਵਾਲੀਆ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਲਈ 'ਅਯੋਗ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਮਿਤੀ 23.08.2010 ਨੂੰ ਮੀਮੋ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ,

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ; ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 09.09.2010 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜਵਾਬ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ; ਇਸ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 11.02.2011 ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

5.2. ਨਿਰਮਾ ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸਿਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਐਂਡ ਐਕਸਚੇਂਜ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ: ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਸੁਧੀਰ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ; ਅਤੇ ਧਰਮਪਾਲ ਸੱਤਿਆਪਾਲ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰੀ ਆਬਕਾਰੀ, ਗੁਹਾਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ', ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ (ਆਂ) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

5.3. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ(ਆਂ) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਥਾਪਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਣ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

5.4. ਇਸ ਲਈ, ਉੱਤਰਦਾਤਾ(ਆਂ) ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰਕਪੂਰਨ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

6. ਜਵਾਬ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਸਥਾਈ ਨਿਵਾਸੀ ਸਨ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਜਨਮ 1911 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰਾਹੀਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ (ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਬੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1969 ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ।

---

4 [2013] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 662 : (2013) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 20

5 [2020] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 571 : (2021) 19 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 706

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੁਲਿਸ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਏ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, 1955 ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਐਕਟ, 1946 (1946 ਦਾ 31) ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ (ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ) ਆਰਡਰ, 1964 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰਿਪੋਰਟ / ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਉਹ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕੌਮੀਅਤ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਇਸਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 21 ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 26 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਅਤੇ ਵੰਡਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

7. ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ/ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ।

8. ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ, ਸਮੂਹ ਬੀਮਾ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨ, ਗ੍ਰੈਚੁਟੀ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਬਕਾਏ ਨਹੀਂ ਵੰਡੇ।

9. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 11.02.2011 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 26 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ 'ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਅਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ 28.08.2012 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ 2011 ਦੇ O.A.No.331 ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ।

---

6 [2015] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 437 : (2015) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 519

10. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼, ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਿੰਨ-ਪੱਖੀ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 19.05.1969 ਦੇ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮੀਅਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ 'ਅਯੋਗ' ਕਿਉਂ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਗੁਪਤ ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਤੀਜਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ 1985 ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ, ਜੋ ਕਿ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਾਲ 2010 ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਅਤੇ ਅਣਜਾਣ ਦੇਰੀ ਹੋਈ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

11. ਆਓ ਪਹਿਲੇ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਹ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਐਕਟ, 1946 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਲਈ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਐਕਟ, 1946 ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:

"9. ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਾਂ ਵਰਣਨ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਖਾਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਾਂ ਵਰਣਨ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 (1872 ਦਾ 1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ।"

11.1. ਸਰਬਾਨੰਦ ਸੋਨੋਵਾਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 'ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾਉਣ ਦਾ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ, ਜਨਮ ਸਥਾਨ,

ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਦਾ ਵੀ ਸੰਬੰਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ, ਨਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ।

11.2. ਲਾਲ ਬਾਬੂ ਹੁਸੈਨ ਬਨਾਮ ਚੋਣ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਫਸਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੈ, ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂਚ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਹੈ'।

11.3. ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ। ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ II ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 5 ਤੋਂ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 4, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਵੰਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਧਾਰਾ 5(1)(a) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਵਾਸੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5(1)(b) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਸਥਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ, ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। "ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤ" ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2 (h) ਵਿੱਚ "ਭਾਰਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਐਕਟ, 1935 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ" ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 2 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਵੀਸੋ ਨੂੰ 2019 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਨੰਬਰ 47 ਦੁਆਰਾ 10.01.2020 ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ "ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਵਾਸੀ" ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਰਜ਼ੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਢੁਕਵਾਂ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

---

7 [2006] ਸਹਾਇਤਾ 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 167 : (2007) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 174

8 [1995] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 877 : (1995) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 100

12. ਦੂਜੇ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। 25.05.2010 ਦੇ ਮੀਮੋ ਨੰਬਰ 944-ਪੀ.ਐਸ. ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ (ਰਾਜਨੀਤਿਕ) ਵਿਭਾਗ, ਗੁਪਤ ਸੈਕਸ਼ਨ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਦੇ ਵਧੀਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ, ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬ੍ਰਾਂਚ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਸਿਹਤ, ਬਰਧਵਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਲਈ 'ਅਯੋਗ' ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ, ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੁਆਰਾ 07.07.2010 ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 04.11.2010 ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਮੈਮੋ ਰਾਹੀਂ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ (ਸੀ), ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬ੍ਰਾਂਚ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਮੁੱਖ ਨਗਰਪਾਲਿਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਫ਼ ਸਿਹਤ, ਬਰਧਵਾਨ ਅਧੀਨ ਉਸਦੀ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਕੌਮੀਅਤ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ: ਅਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 'ਅਣਉਚਿਤ' ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੇ 23.08.2010 ਨੂੰ 'ਮੈਮੋਰੰਡਮ' ਵਜੋਂ ਸਟਾਈਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 10 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਲਈ, ਉਕਤ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:

"ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ, ਪੁੱਤਰ ਹਰੀ ਆਨੰਦ ਦੱਤਾ, 30/ਸੀ ਬਿਲਡਿੰਗਜ਼, ਬੋਨਹੂਗਲੀ, ਆਲਮਬਾਜ਼ਾਰ, ਕੋਲਕਾਤਾ-700035 ਨੂੰ "ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ" ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ 21-02-1985 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੰਬਰ ਏ 6012 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ 32 ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ;

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ 06-03-1985 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਕਾਦੰਬਨੀ ਪੀ.ਐਚ.ਸੀ., ਮੋਂਟੇਸਵਰ, ਬਰਧਵਾਨ ਵਿਖੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ;
ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਡਿਪਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਆਫ਼ ਪੁਲਿਸ, ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬ੍ਰਾਂਚ, 13, ਲਾਰਡ ਸਿਨਹਾ ਰੋਡ, ਕੋਲਕਾਤਾ -71 ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੰਬਰ 1899/ਐਸ. 231-04/SA-I/VR ਮਿਤੀ 07-07-2010 ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ (ਪੋਲ) ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮਿਤੀ 25-05-2010 ਦੇ ਨੰਬਰ 944-ਪੀਐਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ ਨੂੰ ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ "ਅਯੋਗ" ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ;

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਰਮੁਨ ਬੀ.ਪੀ.ਐਚ.ਸੀ., ਬਰਦਵਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ, ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ 21-02-1985 ਦੇ ਨੰਬਰ ਏ 6012 ਵਾਲੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ "ਅਯੋਗ" ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਗਜ਼ਾਤ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਮਨ ਲਗਾਉਣ 'ਤੇ, ਮੈਂ, ਡੀ.ਐਚ.ਐਸ., ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ, ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਅਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਅਥਾਰਟੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ;

ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੀ.ਐਮ.ਓ.ਐਚ., ਬਰਧਵਾਨ ਦੁਆਰਾ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 10 (ਦਸ) ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਕਹਿਣ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

12.1. ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ, ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਸਮੇਤ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਲਈ 'ਅਯੋਗ' ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਪੁਲਿਸ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਹਾਇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਸਨੂੰ 11.02.2011 ਦੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ।

12.2. ਇਹ ਇੱਕ ਸਥਾਪਤ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਪੀੜਤ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ

ਦੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਐਸੋਸੀਏਟਸ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਮਸੂਦ ਅਹਿਮਦ ਖਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:

"27. ਰਾਮਾ ਵਰਮਾ ਭਾਰਤਥਨ ਥਮਪੁਰਮ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ [(1979) 4 ਐਸਸੀਸੀ 782: ਏਆਈਆਰ 1979 ਐਸਸੀ 1918] ਵਿੱਚ ਵੀ.ਆਰ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਲਾਇਰ, ਜੇ. ਨੇ ਤਿੰਨ-ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੋਰਡ ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਸੀ। ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਲੋੜ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਲਈ ਲਏ ਗਏ ਸਿੱਟਿਆਂ ਲਈ ਕਾਰਨ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 788, ਪੈਰਾ 14: ਏਆਈਆਰ ਪੰਨਾ 1922, ਪੈਰਾ 14)।

28. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫਿੱਜੀ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ [(1979) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 368: 1979 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (L&S) 197] ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਕਾਪੂਰ [(1973) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 836: 1974 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (L&S) 5: AIR 1974 SC 87] ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ "ਰਬੜ-ਸਟੈਂਪ ਕਾਰਨ" ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਪੂਰ (supra), ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 854, ਪੈਰਾ 28 ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਦਾ ਵਰਚੁਅਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ:

"28. ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਟੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਸਿੱਟੇ।" (AIR ਪੰਨਾ 377, ਪੈਰਾ 18 ਵੇਖੋ।)

29. ਸ਼੍ਰੀ ਅਮਰ ਮੱਠ ਬਨਾਮ ਕਮਿਊਨਿਟੀ, ਹਿੰਦੂ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਐਂਡੋਮੈਂਟਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਐੱਚ.ਐੱਚ.. ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ। [(1979) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 642: 1980 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਟੈਕਸ) 16: AIR 1980 SC 1] ਬਹੁਮਤ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ Y.V. ਚੰਦਰਚੂੜ, C.J. ਨੇ (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 658, ਪੈਰਾ 29) ਬਰੂਮਜ਼ ਲੀਗਲ ਮੈਕਸਿਮਜ਼ (1939 ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੰਨਾ 97) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿੱਥੇ ਲਾਤੀਨੀ ਵਿੱਚ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲਦਾ ਹੈ:
"ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਖੁਦ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

---

9 [2010] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1070 : (2010) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 496 : (2010) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (Civ) 852 : 2010 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ SC 987

30. ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ: (ਐੱਚ.ਐੱਚ.. ਸ਼੍ਰੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕੇਸ [(1979) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 642: 1980 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਟੈਕਸ) 16: AIR 1980 SC 1], ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 658, ਪੈਰਾ 29)

"29. 'ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" (AIR ਪੰਨਾ 11, ਪੈਰਾ 29 ਵੇਖੋ।)

33. ਸਟਾਰ ਐਂਟਰਪ੍ਰਾਈਜ਼ ਬਨਾਮ ਸਿਟੀ ਐਂਡ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਲਿਮਟਿਡ [(1990) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 280] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ-ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਿਆਪਕ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਸਵੀਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਉੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਮੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੋਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਸਮੀਖਿਆ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤਰਕ ਨਾ ਹੋਵੇ (ਵੇਖੋ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 284-85, ਪੈਰਾ 10)।

46. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐਸ.ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ [(1990) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 594: 1990 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (Cri) 669: 1991 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (L&S) 242: (1991) 16 ATC 445: AIR 1990 SC 1984] ਵਿੱਚ ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 602, ਪੈਰਾ 11: AIR ਪੈਰਾ 11 ਤੇ ਪੰਨਾ 1988 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ "ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੀਖਿਆ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ"। ਐਸ.ਐਨ. ਮੁਖਰਜੀ [(1990) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 594: 1990 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (Cri) 669: 1991 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (L&S) 242: (1991) 16 ATC 445: AIR 1990 SC 1984] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਿਕਿਓਰਿਟੀਜ਼ ਐਂਡ ਐਕਸਚੇਂਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਚੇਨਰੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ [87 LEd 626: 318 US 80 (1942)] ਅਤੇ

ਡਨਲੌਪ ਬਨਾਮ ਬਾਚੋਵਸਕੀ [44 L Ed 2d 377: 421 US 560 (1974)] ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।

47. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦਾ ਸਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ:

(a) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਰੁਝਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(b) ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(c) ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਕੀਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਸਗੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(d) ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵੀ ਮਨਮਾਨੇ ਅਭਿਆਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਪਾਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(e) ਕਾਰਨ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(f) ਕਾਰਨ ਲਗਭਗ ਇੱਕ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕ, ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ।

(g) ਕਾਰਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

(h) ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਨਿਆਂਇਕ ਰੁਝਾਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਰਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੈ।

(i) ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਏ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਾਂਗ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਤਰਕ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ।

(j) ਤਰਕ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਨਿਆਂਇਕ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਲੋੜ ਹੈ।

(k) ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਜੱਜ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਆਪਣੀ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਵਾਧੇਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ।

(i) ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਠੋਸ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੰਖੇਪ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਜਾਂ "ਰਬੜ-ਸਟੈਂਪ ਕਾਰਨ" ਇੱਕ ਵੈਧ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

(m) ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਜੱਜਾਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਘੱਟ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। (ਡੇਵਿਡ ਸ਼ਾਪੀਰੋ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਕੈਂਡਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਵੇਖੋ [(1987) 100 ਹਾਰਵਰਡ ਲਾਅ ਰਿਵਿਊ 731-37])।

(n) ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਕਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁਣ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਸਟ੍ਰਾਸਬਰਗ ਨਿਆਂ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਵੇਖੋ ਰੁਈਜ਼ ਟੋਰੀਜਾ ਬਨਾਮ ਸਪੇਨ [(1994) 19 EHRR 553] EHRR, 562 ਪੈਰਾ 29 'ਤੇ ਅਤੇ ਅਨਿਆ ਬਨਾਮ ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ [2001 EWCA Civ 405 (CA)], ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਯੂਰਪੀਅਨ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 6 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ, "ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ"।

---

10 (1979) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 537

(o) ਸਾਰੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ, ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ "ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ" ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।"

12.3. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਜ਼ਹਰੁਲ ਇਸਲਾਮ ਹਾਸ਼ਮੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰਾ ਹੇਠਾਂ ਤਿਆਰ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

"25. ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ। ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਨ: (i) ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਉਸ ਕੋਲ ਉਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਢੁਕਵਾਂ ਮੌਕਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਖਾਲੀਪਣ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ, ਇੱਥੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਸਰਕੂਲਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਨੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸੇਵਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਸਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿੱਜੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਾਂਗੇ ਕਿ 26 ਅਗਸਤ, 1967 ਦਾ ਹੁਕਮ (ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਦਾ) ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਰੇ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

12.4. ਐਸ. ਗੋਵਿੰਦਰਾਜੂ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਸਟੇਟ ਰੋਡ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ" ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"7..... ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵੀ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਹਟਾਉਣ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਨਿਯਮ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਬੰਧਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ..."

12.5. ਔਰੇਲੀਆਨੋ ਫਰਨਾਂਡਿਸ ਬਨਾਮ ਗੋਆ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

"73.....ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਨਿਯਮ ਚੁੱਪ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

74. ਪੀੜਤ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਤੀਬਰ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ, ਕਮੇਟੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਇਸ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। "ਆਡੀ ਅਲਟਰਮ ਪਾਰਟਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘਮੰਡੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।"

---

11 [1986] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 509 : (1986) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 273

12.6. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਨ ਹਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਜਾਂ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ; ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਕੇਵਲ ਤਦ ਹੀ ਇੱਕ ਅਰਥਪੂਰਨ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ; ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਨਮਾਨੀ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

12.7. ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ (ਆਂ) ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ, ਪਰ ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

12.8. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅੰਤਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਹ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਨ ਦੱਸੋ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

13. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਤੀਜੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰੋਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 06.03.1985 ਨੂੰ ਨੇਤਰ ਸਹਾਇਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਪੁਲਿਸ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਸਿਰਫ 2010 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵ, 25 ਸਾਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਮਹੀਨੇ

ਪਹਿਲਾਂ। ਅਜਿਹੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਸਦੀਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਦੇਰੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰੀ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸਨੇ 26 ਸਾਲ ਦੀ ਬੇਦਾਗ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਹੋਈ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਘੱਟ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਬੇਰਹਿਮ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰਲੇ ਪੈਰਾ 12.6 ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਰਖਾਸਤਗੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਨਮਾਨੀ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅੰਗ, ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 14 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਹਨ।

13.1. ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ (ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ) ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ, ਪਿਛੋਕੜ, ਕੌਮੀਅਤ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ, ਕਾਨੂੰਨ/ਜੀ.ਓ. ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸੇਵਾ ਲਾਭ ਜੋ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ, ਬੰਦ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

---

12 [2023] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 772 : (2024) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 632 : 2023 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. OnLine SC 621

ਬਾਸੁਦੇਵ ਦੱਤਾ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ